

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ДИСЦИПЛІНИ**

**«ЕТНОСОЦІОЛОГІЯ»
(для бакалаврів)**

МАУП

Київ - 2016

Підготовлено доцентом кафедри державного управління та самоврядування В. В. Утвенком

Затверджено на засіданні кафедри державного управління та самоврядування (протокол №10 від 20 квітня 2016)

*Схвалено Вченою радою Інституту соціальних наук і самоврядування
Г.А Алієва Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол №9 від
29 квітня 2016)*

Утвенко В.В. Навчальна програма дисципліни «Етносоціологія» (для бакалаврів спеціальності 074 «Публічне управління та адміністрування»). – К.: МАУП, 2016. – 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

©Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

«Етносоціологія» - одна з дисциплін, що належить до тих, які створюють основну базу знань, необхідну для ефективної підготовки фахівців в гуманітарній сфері, зокрема в галузі історії, соціології, культурології, міжнародних відносин, краєзнавства.

Підготовка фахівців гуманітарного напрямку має на меті дати слухачам теоретичні знання та виробити в них практичні навички опрацьовувати й обґрунтовувати конкретні пропозиції, які стосуються актуальних проблем теорії та історії етнологічної думки в Україні, етнічних процесів, що відбувалися та відбувається в світі, а також розглянути етнічну карту населення сучасного світу.

У зв'язку з цим у програмі вивчення дисципліни для студентів рівня вищої освіти – бакалавр спеціальності 074 «Публічне управління та адміністрування» міститься як теоретичний матеріал, так і специфіка застосування отриманих знань та навичок на практиці.

У ході вивчення даної дисципліни студенти знайомляться з теоретико-методологічними засадами, предметом, об'єктом, метою, завданнями та функціями етносоціології, розглядають історію розвитку зарубіжної етносоціології в Україні та за кордоном, географічну, антропологічну, мовну і господарсько-культурну класифікації народів світу, вивчають джерельну базу етносоціології, що дає можливість **знати:**

- основні методи етносоціології, ознайомитися із специфікою методики збору польових етнологічних матеріалів, яка охоплює спостереження, усне опитування, письмове опитування (анкетування), інтерв'ю;

- методику етнологічних досліджень, що включає порівняльно-історичний метод, метод типологічного аналізу, метод комплексного аналізу, метод компонентного (системного) аналізу, реконструктивний метод;

- особливості розвитку етносоціологічної науки в Стародавні часи, в

добу Середньовіччя та Новий час, становлення етносоціології як науки на українських землях, що входили до складу Російської та Австро-Угорської імперій, та за кордоном;

- основні напрямки етносоціології (еволюціонізм, дифузійнізм, соціологічна школа в етнології, функціоналізм, структурний функціоналізм, школа історичної етнології в США, етнопсихологія, структуралізм, культурний релятивізм, неоеволюціонізм), ознайомившись з представниками цих напрямків;

- джерельну базу етносоціології, яка включає матеріали етнологічних експедицій, писемні джерела, музейні матеріали та зображувальні матеріали.

Простежити:

- зв'язок етносоціології з етнографією, історією, археологією, антропологією, лінгвістикою, географією, соціологією, культурою, фольклористикою, статистикою.

Встановити:

- відмінності між етносоціологією та етнографією.

Особливе місце в етнології займає вивчення характерних рис розвитку етносу та етнічних процесів, що відбуваються в сучасному світі, що дозволить слухачам:

- знати фактори утворення етносу (народу, нації);
- вивчити основні теорії етносу, серед яких головне місце посідають біологічна, енергетична, соціальна, інформаційна теорії, теорія етносу Гумільова;

- проаналізувати основні концепції етногенезу, вивчити фази розвитку етносу, етнічні процеси, які відбуваються в сучасному світі в країнах Європи, Азії, Африки, Північної та Південної Америки, Австралії та Океанії;

- простежити етнічну історію людства протягом останніх двох тисяч років, динаміку зростання чисельності населення земної кулі в згаданий період; провести класифікацію народів світу за етнолінгвістичними,

антропологічними, релігійними та іншими ознаками;

- ознайомитися з психологічними особливостями етносу (нації), вивчивши при цьому сутність етнічної (національної) свідомості, самосвідомості, з основними теоріями нації, націоналізмом, національною самобутністю, традиціями, звичаями обрядами;

- встановити, які етнічні та етнографічні групи, міжетнічні спільноти існують в сучасному світі, де і в яких країнах живуть малочисельні народи, які вони переживають проблеми, яким чином ставляться титульні нації тієї чи іншої держави до корінних та малочисельних народів, навівши при цьому приклади Російської Федерації, Бразилії, Індії та інших країн;

- простежити взаємозв'язок між етносом, культурою та мовою, розкрити сутність національної культури;

- проаналізувати етнічні процеси в сучасному світі їхні позитивні та негативні сторони, особливості міжетнічної інтеграції та консолідації в різних регіонах земної кулі, специфіку, основні риси міжетнічних відносин та фактори що впливають на них;

- простежити, в яких регіонах земної кулі найбільш яскраво виражені процеси міжетнічної асиміляції;

- розкрити сутність, природу та характер міжетнічних конфліктів, знайти регіони, в яких подібні конфлікти набули особливої гостроти, визначити найбільш оптимальні шляхи подолання міжетнічних конфліктів.

Третій розділ дисципліни присвячений сучасній етнічній картині людства, в якому розглядається становлення та розвиток народів світу, їхня культура та побут. Однак господарське життя, матеріальна та духовна культура народів світу є предметом вивчення дисципліни "Етнографія", а в "Етносоціології" культурне та духовне життя народів світу розглядається в загальних рисах. Тому при вивченні сучасної етнічної карти людства, враховуючи континентальний та регіональний поділи світу, студенти повинні зосередити головну увагу на висвітленні:

- історико-географічного районування Австралії та Океанії, Північної та Латинської Америки, Африки, Азії, Європи;

- етногенезу та етнічної історії, сучасного етнічного складу народів світу;

- особливостей Європейської колонізації Австралії та Океанії, Північної та Латинської Америки, Африки та її впливу на зміну етнічного складу населення згаданих регіонів;

- сучасного антропологічного, лінгвістичного та релігійного складу народів Австралії та Океанії, Північної та Латинської Америки, Африки, Азії та Європи.

Програма навчальної дисципліни спрямована на отримання студентами, які навчаються за гуманітарними напрямками, знання теоретичних засад етносоціології та особливостей практичного застосування набутих знань, умінь та навичок як у повсякденній роботі за фахом, так і в перспективних наукових дослідженнях з відповідної тематики.

Дисципліна «Етносоціологія» викладатиметься з урахуванням найсучасніших інтерактивних методик.

МАУП

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни «ЕТНОСОЦІОЛОГІЯ»

№п/п	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дисципліни
1	Основні поняття етносоціології
2	Становлення етносоціології як науки
3	Джерельна база етносоціології. Зв'язок етносоціології з іншими дисциплінами.
	Змістовий модуль 2. Етносоціологія як наука про етнос та етнічні процеси
4	Сутність та основні концепції розвитку етносу
5	Етногенез та його чинники. Етнічні процеси.
6	Етнічна карта світу. Класифікація народів світу.
7	Етнічна (національна) психологія. Основні риси розмежування етносу.
8	Етнічні та міжетнічні спільноти. Корінні та малочисельні народи.
9	Взаємозв'язок етносу, культури та мови
10	Етнічні процеси. Національна (етнічна) політика.
11	Міжетнічні відносини
12	Міжетнічні (міжнаціональні) конфлікти
	Змістовий модуль 3. Сучасна етнічна карта людства
13	Австралія та Океанія
14	Північна та Латинська Америка
15	Африка
16	Азія
17	Європа
Разом годин: 90	

Зміст дисципліни «Етносоціологія»

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дисципліни

Тема 1. Основні поняття дисципліни

Сутність поняття етносоціології як навчальної дисципліни. Предмет етносоціології. Мета та завдання етносоціології. Об'єкт та суб'єкт дисципліни. Функції етносоціології. Методи етносоціології. Методика збору польових етнологічних матеріалів (спостереження, усне опитування, письмове опитування (анкетування), інтерв'ю). Методика фіксації польових етнологічних матеріалів. Підготовка етнологічних матеріалів до фондування. Методи етнологічних досліджень (порівняльно-історичний, метод типологічного аналізу, метод комплексного аналізу, метод компонентного (системного) аналізу, реконструктивний метод).

Література [2; 6; 9-12; 17; 18; 20; 21]

Тема 2. Становлення етносоціології як науки

Поява етнологічних знань у Стародавні часи. Розвиток етнології в епоху Середньовіччя та Нового часу. Становлення етносоціології як науки. Розвиток етносоціології в Дореволюційній Росії (Україні) та Радянському Союзі. Становлення та розвиток етносоціології в сучасній Україні. Основні напрямки етносоціології. Еволюціонізм. Дифузійонізм. Соціологічна школа в етносоціології. Функціоналізм. Структурний функціоналізм. Школа історичної етносоціології в США. Етнопсихологія. Структуралізм. Культурний релятивізм. Неоеволюціонізм. Радянська школа в етносоціології. Новітні концепції в етносоціології. Постмодернізм.

Література [6; 10-13; 17-19; 21; 41]

Тема 3. Джерельна база етносоціології. Зв'язок етносоціології з іншими дисциплінами.

Матеріали етнологічних (етнографічних) експедицій (стаціонарних, тривалих маршрутних, кущових, короткотермінових експедицій). Музейні зібрання. Писемні джерела. Зображувальні матеріали. Зв'язок етнології з іншими дисциплінами. Гуманітарні та природничі дисципліни в етнології (етнологія і історія, етнологія і археологія). Етнологія і антропологія. Культурна антропологія. Соціальна антропологія. Етнологія і географія. Етнологія і фольклористика. Етнологія і лінгвістика. Етнологія і статистика.

Література [9-13; 18; 20; 21; 43]

Змістовий модуль 2. Етносоціологія як наука про етнос та етнічні процеси

Тема 4. Сутність та основні концепції розвитку етносу

Поняття "етнос", "етнічність", "народ", "нація". Фактори утворення етносу (народу, нації). Етнос та його ознаки (етнічна свідомість, етнічна самосвідомість, етнічна самоідентифікація особи, етнічні групи). Основні форми людських спільнот. Головні теорії етносу. Біологічна теорія етносу. Енергетична теорія етносу. Теорія етносу Гумільова. Соціальні теорії етносу в СРСР та на пострадянському просторі. Інформаційна концепція етносу. Системно-статистична (компонентна) концепція етносу. Примордіалістські концепції етносу в Західній етнології другої половини ХХ ст. Інструменталістська концепція етносу. Конструктивістська концепція етносу. Концепція етносу (нації) в українському суспільствознавстві.

Література [6; 7; 12; 17; 18; 20; 32; 38]

Тема 5. Етногенез та його чинники. Етнічні процеси.

Сутність етногенезу. Етногенез як процес. Концепції етногенезу (соціально-історична концепція, енергетична концепція етногенезу). Конкретні приклади етногенезу. Початкове розселення людства. Етнічна історія давніх

народів. Фази розвитку етносу. Етнічні процеси (етнооб'єднувчі процеси, етнічна дифузія, консолідація, етнічна асиміляція, міжетнічна інтеграція). Етнічні процеси в сучасному світі (США, Канада, Центральна та Південна Америка, Африка, Азія, Європа). Етнографічні зони. Субетноси. Етнографічні групи. Локально-територіальні групи (етнографічні райони).

Література [2; 4; 10; 13; 17; 18; 20; 28; 41; 45]

Тема 6. Етнічна карта світу. Класифікація народів світу.

Етнічна історія планети до ХХ ст. Етнічні та демографічні процеси у ХХ - на початку ХХІ ст. Етнічне розселення народів. Етнічні міграції. Основні підходи до класифікації народів світу. Географічна класифікація. Антропологічна класифікація. Раси та расові теорії. Етнолінгвістична класифікація. Класифікація за господарсько-культурними типами. Релігійний склад населення світу. Історико-етнографічна класифікація. Інші класифікації народів світу.

Література [10; 13; 18; 20-22; 24; 34]

Тема 7. Етнічна (національна психологія). Основні риси розмежування етносу.

Сутність та структура етнопсихології. Етнічна самосвідомість. Етнічна ідентичність. Нація як конкретно-історичний тип етносу. Особливості формування нації. Теорії нації. Нація як соціально-етнічна спільнота. Нація як цивільно-державна спільнота. Національна самобутність. Національні традиції. Національні звичаї. Національні обряди. Націоналізм. Етнонаціональна психологія (етнічна ментальність, етнічний характер, етнічний темперамент). Етнічні традиції та звичаї. Основні риси розмежування етносів (спільність мови, спільність територіального формування (етнічна територія), культура та її етнічні прояви).

Література [3; 5; 10; 14; 17; 18; 27; 29; 42; 44]

Тема 8. Етнічні та міжетнічні спільноти. Корінні та малочисельні народи.

Поняття плем'я, народність. Субетноси, етнографічні групи, етнічна група, національна меншість. Міжетнічна спільнота, суперетнічна спільнота. Поняття "корінні народи". Правовий статус корінних народів. Поняття "малочисельні народи". Малочисельні народи країн світу. Поведінка та господарське життя цих народів.

Література [7; 10; 17; 20; 26; 32; 39]

Тема 9. Взаємозв'язок етносу, культури та мови

Сутність культури. Етнічна культура. Національна культура. Специфіка національної культури. Зближення національних культур. Національна форма культури. Етносоціальні функції мови. Рідна мова. Національна мова. Державна мова. мова міжнаціонального спілкування.

Література [7; 10; 13; 14; 17; 20; 22; 25; 33; 36]

Тема 10. Етнічні процеси. Національна (етнічна) політика.

Етноеволюційні та етнотрансформаційні процеси. Етнороздільчі процеси. Етнооб'єднуючі процеси. Міжетнічна консолідація. Внутрішньоетнічна консолідація. Етногенетична міксація. Етнодемографічні процеси. Етноміграційні процеси. Велике переселення народів. Вплив географічного середовища на етногенез народів світу.

Література [1; 7; 10; 12; 17; 20; 35; 40]

Тема 11. Міжетнічні відносини

Сутність міжетнічних відносин. Фактори міжетнічних відносин. Етнічні контакти та їх результати. Етнічна адаптація. Етнічна акультурація. Етнічна асиміляція.

Література [10; 13; 17; 20; 25; 26; 32; 37]

Тема 12. Міжетнічні, міжнаціональні конфлікти

Сутність міжетнічних конфліктів. Природа міжетнічних конфліктів. Причини міжетнічних конфліктів. Міжетнічні конфлікти на пострадянському просторі. Міжетнічні конфлікти в країнах світу. Форма та динаміка міжетнічних конфліктів. Технології врегулювання міжетнічних конфліктів.

Література [10; 17; 20; 30; 31; 32; 37]

Змістовий модуль 3. Сучасна етнічна картина людства

Тема 13. Австралія та Океанія

Історико-географічне районування Австралії та Океанії. Етногенез та етнічна історія регіону. Сучасний етнічний склад населення Австралії та Океанії. Європейська колонізація Австралії та Океанії та її вплив на розвиток континенту. Антропологічна класифікація сучасного населення Австралії та Океанії. Основні риси господарсько-культурного життя населення регіону.

Література [8; 12; 14; 15; 16; 18; 23]

Тема 14. Північна та Латинська Америка

Історико-географічне районування США та Канади. Особливості історико-географічного районування Латиноамериканського регіону. Етногенез та етнічна історія населення Північної та Латинської Америки до європейської колонізації. Європейська колонізація Північної Америки та її наслідки. Колонізація іспанцями та португальцями Латинської Америки та зміна етнічного складу населення регіону. Етнічна карта сучасної Північної та Латинської Америки. Антропологічний та лінгвістичний склад населення регіону. Основні риси господарсько-культурного життя населення Північної та Південної Америки.

Література [8; 12; 14; 15; 16; 18; 23]

Тема 15. Африка

Історико-географічне районування Африки. Етногенез та етнічна історія населення регіону. Європейська колонізація Африканського континенту та її наслідки. Етнічна карта сучасної Африки. Антропологічний та лінгвістичний склад населення регіону. Основні риси господарсько-культурного життя населення Африки. Релігійний склад населення континенту.

Література [8; 12; 14; 15; 16; 18; 23]

Тема 16. Азія

Історико-географічне районування Азіатського континенту. Етногенез та етнічна історія населення Азії. Етнічна карта сучасної Азії. Антропологічний та лінгвістичний склад населення регіону. Основні риси господарсько-культурного життя населення регіону. Релігійний склад сучасного населення Азії.

Література [8; 12; 14; 15; 16; 18; 23; 34]

Тема 17. Європа

Історико-географічне районування Європейського континенту. Етногенез та етнічна історія населення Європи. Етнічна карта сучасної Європи. Антропологічний та лінгвістичний склад населення регіону. Основні риси господарсько-культурного життя населення континенту. Релігійний склад сучасного населення Європи.

Література [8; 12; 14; 15; 16; 18; 23]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Відповідно до навчального плану студенти (слухачі) виконують контрольну роботу. Виконання контрольної роботи передбачає розвиток навичок самостійного пошуку необхідної інформації, опрацювання та осмислення теоретичного і практичного матеріалу. Вибір теми – довільний.

Контрольна робота виконується на скріплених аркушах паперу формату

А4. На титульній сторінці вказуються: назва дисципліни («Етнологія» ("Основи етнології")); прізвище, ім'я, по батькові студента, домашня адреса; номер групи. На останній сторінці ставиться дата виконання роботи та підпис студента. Для чіткого та послідовного викладу матеріалу необхідно скласти план контрольної роботи, який має містити такі обов'язкові структурні частини:

вступ (обсягом до 2 сторінок), де висвітлюються суть і значення теми;

основну частину — розкривається зміст питань теми роботи, наводяться зауваження;

висновки, де підсумовується зібраний матеріал та містяться пропозиції;

список використаних джерел, на які даються посилання в тексті.

Контрольна робота оформлюється відповідно до методичних вимог. У встановлений термін контрольна робота подається на перевірку на кафедру. До заліку студент допускається, якщо контрольну роботу оцінено позитивно.

У ході написання контрольної роботи студент має використовувати вітчизняні та іноземні інформаційні матеріали, самостійно проводити пошук документальної та фактографічної інформації, здійснювати систематизацію та узагальнення даних, виявляти ключові моменти, використовувати електронну пошту, застосовуючи методи пошуку джерел в мережі Інтернет. У випадку необхідності слід проводити реферування документів, формуючи власні погляди на явища, події та процеси, базуючись на знанні граматичних форм.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Сутність, предмет та завдання етнології.
2. Становлення етнології як науки.
3. Методика та методи етнологічних досліджень.
4. Класифікація народів світу в сучасній етнології.
5. Становлення і розвиток етнології в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.
6. Зв'язок етнології з іншими дисциплінами.

7. Джерельна база етнології.
8. Теорія етносу Гумільова.
9. Соціальні теорії етносу в СРСР та на пострадянському просторі.
10. Концепції етногенезу.
11. Етнічні процеси в сучасному світі.
12. Формування етнічної карти сучасного світу.
13. Етнічна (національна) психологія.
14. Основні риси розмежування етносу.
15. Етнічні та міжетнічні спільноти.
16. Корінні та малочисельні народи.
17. Взаємозв'язок етносу та культури.
18. Взаємозв'язок етносу та мови.
19. Національна (етнічна політика).
20. Вплив географічного середовища на етногенез народів світу.
21. Міжетнічні відносини в сучасному світі.
22. Сутність та природа міжетнічних конфліктів.
23. Міжетнічні конфлікти на пострадянському просторі.
24. Причини міжетнічних (міжнаціональних) конфліктів та шляхи їх подолання.
25. Етнічна карта населення Австралії та Океанії.
26. Етнічна карта населення Північної Америки.
27. Етногенез та етнічний склад населення сучасної Латинської Америки.
28. Етнічна карта населення Африки.
29. Етнічна карта населення Азії.
30. Етногенез та етнічна історія населення сучасної Європи.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Дайте визначення поняття «етносоціологія».
2. Які класифікації народів світу в етносоціології ви знаєте?

3. У чому полягає різниця між етносоціологією та етнографією?
4. Визначте об'єкт та предмет етносоціології.
5. Розкрийте основні завдання етносоціології.
6. Які ви знаєте методи етнологічних досліджень?
7. Коли з'явилися перші етнологічні знання?
8. Покажіть роль Ф. Лафіто, Ж.Б. Ламарка, Ч. Дарвіна в становленні етнологічної науки.
9. Виділіть характерні особливості розвитку етносоціології в Радянському Союзі.
10. Розкрийте основні напрямки в етнологічній науці.
11. У чому полягає сутність неоеволюціонізму?
12. Дайте оцінку значенню матеріалів етнографічних експедицій як джерельної бази етнологічної науки.
13. Висвітліть основні джерела етносоціології.
14. Розкрийте роль гуманітарних та природничих дисциплін в етнології.
15. Який зв'язок має етносоціологія зі статистикою?
16. У чому полягає зв'язок етносоціології та лінгвістики?
17. Простежте зв'язок етносоціології з антропологією.
18. Розкрийте сутність поняття "етнос".
19. Які ви знаєте основні форми людських спільнот?
20. Висвітліть характерні особливості розвитку соціальних теорій етносу в СРСР та на пострадянському просторі.
21. У чому полягає сутність теорії етносу Гумільова?
22. Назвіть конкретні приклади етогенезу.
23. Виділіть головні фази розвитку етносу.
24. Розкрийте сутність поняття субетнос.
25. Покажіть динаміку зростання чисельності населення земної кулі з найдавніших часів до початку ХХ ст.
26. Які типи змішаних та перехідних рас ви знаєте?

27. Розкрийте сутність етнолінгвістичної класифікації населення земної кулі.
28. Які ви знаєте інші класифікації народів світу?
29. Охарактеризуйте структуру етнопсихології.
30. Проаналізуйте основні теорії нації.
31. Розкрийте сутність націоналізму.
32. Що таке міжетнічна спільнота?
33. Наведіть приклади малочисельних народів земної кулі.
34. У чому полягає взаємозв'язок етносу та культури?
35. Яка кількість мов є державними у Швейцарії?
- 36.** Які ви знаєте етноревольюційні та етнотрансформаційні процеси?
37. Розкрийте сутність міжетнічної консолідації.
38. Дайте оцінку впливові географічного середовища на етнорезис народів світу.
39. У чому полягає сутність міжетнічних відносин?
40. Розкрийте сутність етнічної асиміляції.
41. Назвіть причини міжетнічних конфліктів.
42. Подайте приклади міжетнічних конфліктів.
43. Які ви знаєте шляхи подолання міжетнічних конфліктів?
44. Які історико-географічні райони Австралії та Океанії ви знаєте?
45. Яким чином вплинула європейська колонізація на формування сучасного етнічного і антропологічного складу населення Австралії та Океанії?
46. У якій країні проживають маорі?
47. Охарактеризуйте етнічну карту сучасного населення США та Канади.
48. Які наслідки мала іспанська та португальська колонізація на формування сучасного етнічного і антропологічного складу населення Латинської Америки?
49. Назвіть країни Латинської Америки, в яких індіанське населення

складає переважну більшість.

50. Виділіть основні історико-географічні райони Африки.
51. Які наслідки для Африканського континенту мала європейська колонізація?
52. Охарактеризуйте релігійний склад населення сучасної Африки.
53. Опишіть етнічну карту населення сучасної Азії.
54. Покажіть антропологічний та лінгвістичний склад населення сучасної Азії.
55. Висвітліть основні риси господарсько-культурного життя населення сучасної Азії.
56. Розкрийте регіональні особливості релігійного життя населення сучасної Азії.
57. Виділіть основні історико-географічні області Європи.
58. Які етноси (народи) брали участь у формуванні сучасного населення Піренейського півострова?
59. Висвітліть національний склад населення сучасної Франції.
60. Які релігії сповідує населення Балканського півострова (країни колишньої Югославії, Румунія, Болгарія, Греція, Албанія)?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Абдулатипов Р. Г.* Принципы национальной политики / Р. Г. Абдулатипов. - М., 1994. - 237 с.
2. *Алексеев В. П.* Этногенез / В. П. Алексеев. - М., 1986. - 328 с.
3. *Баронин А. С.* Этническая психология / А. С. Баронин. - К.: ПК ООО "Тандем", 2000. - 264 с.
4. *Бондаренко Н. С.* Славянский этногенез и становление украинского народа (историографический анализ) / Н. С. Бондаренко. - К.: Феникс, 2007. - 399 с.

5. *Бороноев А. О.* Этническая психология / А. О. Бороноев, В. Н. Павленко. - СПб., 1994. - 168 с.
6. *Бромлей Ю. В.* Очерки теории этноса / Ю. В. Бромлей. - М., 1983. - 413 с.
7. *Бромлей Ю. В.* Этносоциальные процессы: теория, история, современность / Ю. В. Бромлей. - М., 1987. - 187 с.
8. *Брук С. И.* Население мира: Этнодемографический справочник / С. И. Брук. – М.: Наука, 1986. – 829 с.
9. *Гамаль Л. В.* Етнологія світу: навч.-метод. посіб. / Л. В. Гамаль, Н. І. Калита. - Дрогобич: РВВ ДДПУ, 2006. - 185 с.
10. *Гузенкова Т. С.* Этнология. Учеб. пособие для вузов / Т. С. Гузенкова, Л. Б. Заседателева, Ю. И. Зверева. - М.: Академический Проект, 2006. - 624 с.
11. *Итс Р. Ф.* Введение в этнографию / Р. Ф. Итс. – Л.: Изд. ЛГУ, 1974. – 160 с.
12. *Кафарський В. І.* Етнологія / В. І. Кафарський, Б. П. Савчук. - К, ЦНЛ, 2006. - 432 с.
13. *Лурье С. В.* Историческая этнология. Учеб. пособие для вузов / С. В. Лурье. – М.: Аспект-Пресс, 2004. – 624 с.
14. *Мельникова Е. В.* Культура и традиции народов мира (этнопсихологический аспект) / Е. В. Мельникова. – М.: Диалог культур, 2006. – 303 с.
15. *Народы и религии мира: Энциклопедия.* – М.: БРЭ, 1999. – 928 с.
16. *Народы мира: Историко-этнографический справочник* / За ред. Ю. В. Бромлея. – М.: Советская энциклопедия, 1988. – 624 с.
17. *Тавадов Г. М.* Этнология: учебник / Г. М. Тавадов. - М.: Дашков и К, 2009. – 408 с.
18. *Тиводар М.* Етнологія: навч. посіб. / М. Тиводар. - Л.: Світ, 2004. - 623 с.
19. *Токарев С. А.* История зарубежной этнографии: Учеб. пособие / С. А. Токарев. – М.: Высшая школа, 1978. – 352 с.
20. *Садохин А. П.* Этнология / А. П. Садохин. 2-е изд., перераб. и доп. - М.:

Гардарики, 2008. - 287 с.

21. Хоптяр Ю.А. Етнологія: навч. посіб. / Ю.А. Хоптяр / Кам'янець-Подільський національний ун-т ім. Івана Огієнка. – Вид. 2-ге, переробл. і допов. – Кам'янець-Подільський, ПП Медобори - 2006., 2008. - 160 с.

22. Чебоксаров Н. Н. Народы, расы, культуры / Н. Н. Чебоксаров, И. А. Чебоксарова. – М.: Наука, 1985. – 271 с.

23. *Этнография* / Под ред. Ю. В. Бромля, Г. Е. Маркова. – М.: «Высшая школа», 1982. – 320 с.

Додаткова

24. Агеева Р. А. Страны и народы: происхождение названий / Р. А. Агеева. – М.: Наука, 1990. – 256 с.

25. Арутюнов С. А. Социология и психология национальных отношений / С. А. Арутюнов, Э. В. Сикевич. - СПб., 1999. - 367 с.

26. Арутюнян Ю. В. Этносоциология / Ю. В. Арутюнян, А. М. Дробижева, А. А. Сусоколов. - М., 1999. - 242 с.

27. Бабилаев А. Н. Этническая психология как социальный феномен / А. Н. Бабилаев. - М., 2001. - 149 с.

28. Гумилёв Л. Н. Этногенез и биосфера Земли / Л. Н. Гумилёв. – М.: Дидик, 1994. – 638 с.

29. Євтушенко О. Н. Етнологія регіону: навч. посіб. / О. Н. Євтушенко/ Миколаївський держ. гум. ун-т ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». – Миколаїв, МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – 176 с.

30. Здравомыслов А. Г. Межнациональные конфликты в постсоветском пространстве / А. Г. Здравомыслов. - М.: Аспект Пресс, 1997. - 286 с.

31. *Конфликтная этничность и этнические конфликты*. - М., 1994. - 214 с.

32. Надольська В. В. Загальна етнологія: понятійно-термінологічний апарат / В. В. Надольська. - Луцьк: РВР "Вежа", 1999. - 60 с.

33. Орлова Э. А. Введение в социальную и культурную антропологию / Э. А. Орлова. - М., 1994. - 254 с.

34. Рабецкая З. И. Этнология. Учеб. пособие / З. И. Рабецкая, В. И. Сверчков. - Братск, 2000. - 200 с.
35. Сергеева З. Х. Этносоциология и проблемы национальной политики. Структурно-логические схемы / З. Х. Сергеева, С. А. Сергеев. - Казань: Издательство Казанского государственного технологического университета, 2000. - 48 с.
36. Соколов Э. В. Культурология: очерки теории культуры / Э. В. Соколов. - М., 1994. - 286 с.
37. Солдатова Г. И. Психология межэтнической напряжённости / Г. И. Солдатова. - М.: Смысл, 1998. - 389 с.
38. Степико М. Т. Буття етносу: витоки, сучасність, перспективи / М. Т. Степико. - К.: Знання, 1998. - 251 с.
39. Тавадов Г. Т. Этнология. Словарь-справочник / Г. Т. Тавадов. - М., 1998. - 394 с.
40. Тишков В. А. Этнология и политика / В. А. Тишков. - М.: Наука, 2001. - 240 с.
41. Чеснов Я. В. Лекции по исторической этнологии / Я. В. Чеснов. - М.: Астропринт, 1998. - 448 с.
42. Шпет Г. Г. Введение в этническую психологию / Г. Г. Шпет. - М.: П.Э.Т., 1996. - 154 с.
43. Этнологическая наука за рубежом: проблемы, поиски, решения. - М., 1991. - 226 с.
44. Этническая психология и общество. - М., 1997. - 168 с.
45. Этнические процессы в современном мире – М.: Наука, 1987. – 446 с.
46. Электронный ресурс. - Режим доступа /<http://ru.wikipedia.org>